نشست نقد و بررسی آلبوم «اشارت نظر» برگزار شد

فضای موسیقی ایران شبیه جزیره است

نشست نقد و بررسی آلبوم «اشارت نظر» با حضور میلاد درخشانی (آهنگساز و خواننده)، رضا تاجبخش (نوازنده پیانو و تنظیم‌کننده) روز سه‌شنبه ۱۱آذر در کتاب‌فروشی فرهنگ برگزار شد. این آلبوم که تلفیقی از سازهای ایرانی و خارجی است ۹اثر با نام‌های «آرزو» شعر فصیح‌الزمان شیرازی، «بشنو» با شعری از کیان پورتراب، «تو مرو» با شعری از محمدرضا شفیعی کدکنی، «قفس» و «برف» با شعری از فروغ فرخزاد، «اشارات نظر» با شعری از هوشنگ ابتهاج، «تو خداوند منی» با شعری از علیرضا داوری، «از آخرین دیدار» با شعری از اخوان ثالث و شعر محلی «یارم یارم» به خوانندگی میلاد درخشانی به علاقه‌مندان موسیقی ارائه شده است.

میلاد درخشانی در این نشست درباره این آلبوم گفت: «من خودم بیش از هر کسی نقاط قوت و ضعف اثرم را می‌شناسم و می‌دانم هر اثری دارای نواقص و کاستی‌هایی هست. در گذر زمان این کاستی‌ها برای خود هنرمند وضوح پیدا می‌کند. هنرمند مرتب در حال ارتباط با آثار هنری و مسائل مختلف اجتماعی است، از همین رو مدام در حال تغییر است.»

درخشانی با اعلام این که هدف گروه تولیدکننده این آلبوم توجه به جنبه‌های تفکر برانگیز در موسیقی است، توضیح داد: «موسیقی هنر خیلی ملموسی نیست، در نتیجه درک آن هم سخت‌تر است؛ ولی هنری است که ارتباط روزانه بیشتری با آن دارید. با توجه به این که این روزها در همه جا صدای موسیقی شنیده می‌شود بهتر است به این فکر بیفتیم که چگونه می‌شود این موسیقی را با تفکر و تعمق بیشتری استفاده کرد و فقط مصرف‌کننده آن نباشیم.»

سپس رضا تاجبخش، از نوازندگان شاخص موسیقی جدی ایرانی، گفت: «من چند مصاحبه در جاهای مختلف درباره این آلبوم انجام دادم که با یک سری انتقادها مواجه شد. به زعم خیلی‌ها این آلبوم تجربه موفقی برای میلاد نبود و گروهی فکر می‌کنند که این آلبوم بهانه‌ای برای خودنمایی میلاد درخشانی است. من مخالف این دیدگاه هستم. متأسفانه به تفکر و دیدگاه شکل‌گیری این آلبوم توجه نشده است. ببینید وقتی من تا یک جایی ساز پیانو را دنبال کردم شاید به این نتیجه برسم که دنبال ساز دیگری بروم یا فضای دیگری در موسیقی را تجربه کنم. در میلاد هم همینطور است. نباید در احساساتمان نسبت به موسیقی دگم و بسته باشیم.»

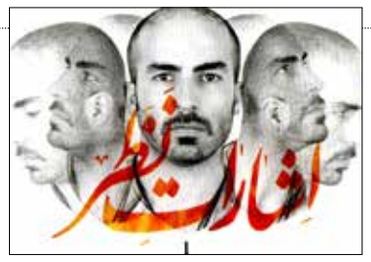

این نوازنده پیانو با اشاره به این که آثار ساخته شده برای این آلبوم متعلق به حدود ۱۰سال پیش است، گفت: «آن زمان هم زمینه انتشار این آلبوم بود، اما به نظرم در زمان و جای درستی منتشر شد؛ نه دیر شده بود و نه زود بود. می‌خواهم به آن‌ها که یک سویه‌نگر هستند چه اهالی موسیقی سنتی چه کلاسیک، بگویم در هنر باید تجربه‌گرا بود. نباید بترسیم از این که در زمینه کاری خودمان طرد بشویم. تجربه جدید برای خودمان راهی باز می‌کند که خیلی مفید است.»

درخشانی فضای موسیقی ایران را به یک جزیره‌ای تشبیه کرد که نبود تبادلات فرهنگی به آن آسیب زده است. درخشانی گفت: «سرمان را کردیم توی برف و نمی‌دانیم چه خبر است. البته امروز به کمک تکنولوژی این مسئله بهتر شده است و در چند سال اخیر هم چند هنرمند درجه یک به ایران آمدند و رفتند، اما این اتفاق‌ها خیلی ناچیز است.»

رضا تاجبخش هم در ادامه این بحث گفت: « این قطعات به مرور زمان پخته شدند، شاید اگر همان سال‌های ۵۸۳۱ منتشر می‌شد، حالت امروزش را نداشت؛ چون این کارها به مرور زمان و با سن و سال ما پخته شدند. من فکر می‌کنم الان دوران بلوغ کاری میلاد است.»

درخشانی هم در ادامه پیرامون این که چرا خودش در این آلبوم خوانندگی کرده، گفت: «من چند سالی با این مسئله درگیر بودم که بخوانم یا نه. چون نوازندگی وادی سکوت است و شما حرفت را به شکل دیگری بیان می‌کنی و آن سکوت برای من بسیار جذاب است. نوازندگی کاری رمزآلود است، ولی در خوانندگی همه چیز عیان است. من می‌خوانم «نشود فاش کسی آنچه میان من تو است» شما هم کاملاً متوجه می‌شوید که من چه می‌گویم. برای همین هم خوانندگی به اندازه نوازندگی برای من جذابیت ندارد. همین جا بگویم که آلبوم بعدی من باز هم اثری بدون کلام است که سال آینده منتشر می‌شود.»

گفتگو با حاتم عسگری
پیرمردی از جنس موسیقی و مذهب

موسیقی مذهبی انحصاری شده است

حاتم عسگری سال ۱۳۱۲ در خانواده‌ای مذهبی در روستایی به نام حاتم‌آباد از توابع فراهان به دنیا آمده است. در فراهان آواز را به واسطه تعزیه و یادگیری ردیف‌های موسیقی از دوران کودکی به بچه‌ها یاد می‌دادند. روی همین اصل او از دوران کودکی با آواز بزرگ شد. هرچند پدر که تبحر خاصی در تعزیه‌خوانی داشت با ورودش به عرصه موسیقی مخالفت می‌کند، اما او پیش حسینعلی‌خان نکیسا تفرشی (یکی از استادان آواز ایران) تعلیم می‌بیند. تا این که به سفارش استاد و با تلاش زیاد به محضر ضیاءالذاکرین راه می‌یابد. سه دوره متوالی تا پایان عمر آن استاد نزد ایشان شاگردی می‌کند. همان زمان مدتی را نزد کربلایی علی آقا فراهانی شاگردی کرده و پس از درگذشت آقاضیاء، باز نزد حسینعلی‌خان نکیسا به تعلیمات خود ادامه می‌دهد. در خلال همان سال‌ها به منزل یکی دیگر از استادان آواز زمان به نام سلیمان امیرقاسمی رفت و آمد پیدا کرده و بیست سال هم شاگردی او را می‌کند.

از سال ۱۳۵۵ موسیقی را به عنوان حرفه دنبال می‌کند، از سال ۱۳۶۲ تا به امروز به خواهش چند تن از استادان موسیقی شروع به جمع‌آوری ردیف‌های آوازی می‌کند. عسگری نشان درجه یک هنری از وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و مدرک دکترا از وزارت فرهنگ و علوم دارد.

دل پر درد مرد کهنه‌کاری چون حاتم عسگری که در عرصه موسیقی مذهبی کشورمان مرجع محسوب می‌شود و گلایه‌هایش از وضعیت امروز موسیقی مذهبی نشان می‌دهد که این عرصه با چالش‌هایی جدی روبه‌رو است.

او می‌گوید موسیقی ایران امروز جایگاه واقعی خود را از دست داده است و در این چند سال اخیر هم تنها هنری که کمتر به آن توجه و عنایت شده این هنر والاست؛ به خصوص در مورد موسیقی مذهبی که به طور مرتب با روح و روان آدمی سر و کار دارد و می‌تواند مردم را به مذهب دور یا نزدیک کند، مثلا همین اذان را در نظر بگیرید که موسیقی مخصوص به خود را دارد و اگر این آهنگ مناسبتی با آن نداشته باشد هر چند با صدای خوشی گفته شود آیا آنچنان که باید در ضمیر مردم مؤثر خواهد بود؟

با این پژوهشگر موسیقی مذهبی و استاد ردیف و آواز ایرانی درباره دغدغه‌هایش به گفتگو نشستیم؛ حاصل آن را بخوانید.

با توجه به این که مذهب در ناخودآگاه ما ایرانی‌ها وجود دارد، این ریشه‌های مذهبی در موسیقی ما نیز وجود دارد، در چه نوع موسیقی می‌توان این ریشه را پیدا کرد؟

ما ملت مذهبی بوده‌ایم، از قبل از اسلام تا به الان، مذهب در خون ما وجود دارد و این ریشه‌ها در موسیقی مذهبی وجود دارد. به همین دلیل در مذهب سعی شده بهترین و زیباترین نوع موسیقی را ارائه بدهند. زیباترین آثار مذهبی در سالیان قبل ساخته شده و در این سال‌ها این مسئله کمتر رعایت شده است.

در موسیقی مذهبی، با توجه به غنای این نوع موسیقی و ریشه آن در فرهنگ ما ایرانیان، چرا ما کمتر شاهد تلفیق موسیقی با مضامین مذهبی هستیم؟

۰۸ سال سن دارم و این را عرض می‌کنم که قبلاً نظارت قوی‌تری بر ساخت این آثار وجود داشت، قبل از پخش آثار مذهبی در رادیو یا تلویزیون، شورای نظارت تمام آثار را بررسی می‌کرد و کارشناسان از نظر مذهبی و موسیقیایی کارها را بررسی می‌کردند و بعد اجازه می‌دادند که آثار پخش شود. شورایی، موسیقی و شعر را از نظر مذهب و بار موسیقی جداگانه بررسی می‌کرد. موضوع از جایی خراب شد که نظارت بر آثار مذهبی کمتر شد.

در کنار اعتقادات قلبی، تا چه اندازه دانش و ذوق هنری در شکوفایی موسیقی مذهبی اثرگذار است؟

داشتن صوت خوب یک استعداد است که خداوند در وجود بعضی از انسان‌ها قرار داده است، ولی کافی نیست و زمانی که این ذوق درونی با دانش موسیقایی تلفیق شود به شکوفایی می‌رسد. شما برای نوشتن چند جمله به داشتن علم و آگاهی نیاز دارید، در مورد موسیقی که با روح و روان ما سر و کار دارد و ما را به خداوند نزدیک می‌کند، اهمیت این قضیه دوچندان می‌شود. در برخی موسیقی‌ها که گذرا هستند شاید بتوان چشم‌پوشی کرد، ولی در موسیقی مذهب هدف لذت بردن و تأثیر گرفتن است و نزدیکی انسان به معبودش که رعایت نمی‌شود.

چقدر در حفظ و اشاعه مراسم تعزیه که با فرهنگ ما در آمیخته است موفق بوده‌ایم؟

در گذشته هیئتی ۵۲نفره وجود داشت که تمام اعضا از اساتید موسیقی و دینی بودند و با نظارت دقیق بر تعزیه باعث رشد و شکوفایی این سنت باارزش شده بودند و ما شاهد اجراهایی بودیم که بازخوردی بین‌المللی داشتند.

شما به‌عنوان شخصی که سال‌ها در زمینه موسیقی مذهبی فعالیت داشته‌اید، نظرتان درباره فضای مداحی و موسیقی مناسبتی امروز چیست؟

مداح باید صدای مذهبی داشته باشد، مداحان را از تهاجم و خشونت در صوت و لحن بر حذر می‌دارم و وجود آرامش یا تندی در صدای مداح یا یک خواننده و سخنور را بسته به ذات و شخصیت آن فرد می‌دانم، بدین معنا که صدا و لحن مداح یا یک خواننده گواهی به خشن یا آرام بودن شخصیت آن شخص می‌دهد؛ یعنی فردی که صدا و لحن خشنی داشته باشد، در ذات هم یک انسان خشنی است. در برخی از مداحی‌ها ما شاهد صوت و لحنی هستیم که درشأن خاندان پیامبر نیست. برخی کارها توهین است و برخورد جدی با آن‌ها لازم است. گاهی شاهد آن هستیم که در مناسبت‌های مذهبی اجراها تبدیل به شو و نمایش می‌شود و هدف اصلی آن -که پرداختن به مذهب و نزدیک کردن مردم به مذهب است- فراموش می‌شود. نداشتن علم موسیقی باعث نزدیکی ریتم و وزن برخی آثار مداحی به کارهای خوانندگان لس‌آنجلسی و در برخی موارد تقلید از آن‌ها می‌شود؛ حتی در برخی موارد این کار ناخواسته انجام می‌شود. این اتفاق حتی باعث ناراحتی بزرگان دینی ما هم شد و ما شاهد انتقاد از برخی مداح‌ها بودیم.

> **نداشتن علم موسیقی باعث نزدیکی ریتم و وزن برخی آثار مداحی به کارهای خوانندگان لس‌آنجلسی و در برخی موارد تقلید از آن‌ها می‌شود؛ حتی در برخی موارد این کار ناخواسته انجام می‌شود. این اتفاق حتی باعث ناراحتی بزرگان دینی ما هم شد و ما شاهد انتقاد از برخی مداح‌ها بودیم**

شما به عنوان پژوهشگر مسائل دینی و موسیقی و آواز ایرانی، برای این که ما روز به روز شاهد ساخت آثار فاخر با مضامین مذهبی باشیم چه پیشنهادی دارید؟

انتخاب عده‌ای کارشناس برای امتحان کسانی که می‌خواهند در این زمینه فعالیت کنند و این که آیا صدای آن‌ها برای مداحی و ساخت آثار مذهبی مناسب باشد. مثلاً برای ساخت یک فیلم نمی‌توان از هر کسی برای هر نقشی استفاده کرد پس باید توانایی‌های این کاراکتر با نقش همخوانی داشته باشد. برای اجرای موسیقی مذهبی باید فرد توانایی و علم ساخت اثری را داشته باشد که به انسان حزن بدهد و به خاندان محمد و خداوند نزدیک کند.

وظیفه اساتید و بزرگان موسیقی مذهبی در راستای ساخت آثار فاخر چیست؟

متأسفانه ساخت موسیقی در این زمینه انحصاری شده است و به عده خاصی محدود؛ تقریباً در تمام کارهای موسیقی و موسیقی مذهبی آن‌ها با سلیقه خود و انتخاب‌های خود تعیین‌کننده هستند. موسیقی مذهبی باید به اساتیدی در زمینه‌های مختلف مثل استاد آواز و استاد آوازخوانی در تمام ایران سپرده شود. قبل از ایام محرم باید هیئتی از کارشناسان، آثار مذهبی را بررسی کنند و به کارهای فاخر و باارزش از نظر موسیقایی و بار مذهبی اجازه پخش داده شود. اجازه ساخت کارهای مذهبی بدون داشتن و دانستن علم آن باعث دلگیری مردم و بزرگان دینی می‌شود.

حاتم عسگری این روزها مشغول چه کاری است؟

این روزها بیشتر وقتم را مشغول ضبط ردیف‌ها هستم، کمتر از خانه خارج می‌شوم. اخیراً چند مثنوی کار کردم که نشر ماهور آن را پخش کرده است.

آهنگ‌های مذهبی، آهنگ‌های به‌خصوصی هستند، کسی که در این زمینه فعالیت دارد باید با علم به نام آن و موضوع، کار را بسازد.

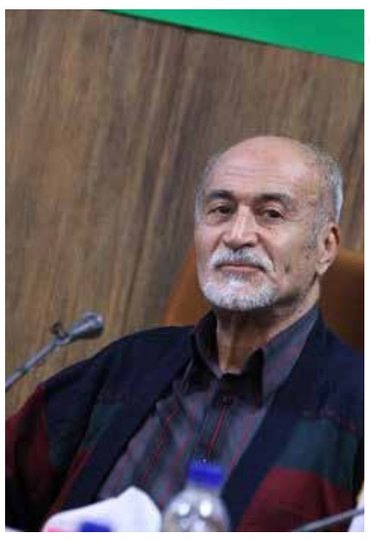

حرف آخر...

موسیقی مذهبی غنای بسیار زیادی دارد، باید با علم و شناخت موسیقی، تم و بار فرهنگی که با خود دارد آشنا بود. عده‌ای می‌خواهند مذهب را از مردم بگیرند و آن‌ها را از مذهب دور کنند. چرا به مداحی که تقلید مستقیم از ترانه‌های غیر مجاز می‌کند اجازه مداحی داده می‌شود. ضعف در آثاری که در سال‌های اخیر شاهد آن‌ها بوده‌ایم نشان از نداشتن علم به آن و ناآگاه بودن از غنای فرهنگی و مذهبی آن است که امیدوارم در آینده به این مسئله مهم اهمیت ویژه داده شود.

خبر

بزرگداشت «تاج آواز» برگزار شد

مراسم سالگرد استاد جلال تاج اصفهانی با حضور انبوه جمعیتی از اقشار مختلف مردم و علاقه‌مندان به موسیقی اصیل ایرانی بر سر مزار او و در تکیه سیدالعراقین در مجموعه فرهنگی تخت فولاد اصفهان برگزار شد.

صندلی‌های موجود در تکیه کفاف انبوه جمعیت را نمی‌داد و به ناچار افراد زیادی برای گرامیداشت استاد ایستاده بودند و تعدادی نیز در بیرون از محل برگزاری مراسم بودند.

تقی سعیدی، شاگرد جلال تاج اصفهانی، او را تاج آواز و پیر آواز ایران خواند و گفت: در مجموعه تخت فولاد جای خالی استاد جلیل شهناز و حسین عمومی خودنمایی می‌کند. هر دو این افراد از افتخارات این شهر هستند. گرچه فاصله دل و خاطر ما از آن‌ها از ثانیه نیز کمتر است، اما دلمان می‌خواست استاد شهناز در کنار استاد تاج قرار بگیرد.

او با اشاره به اجرای آتش دل توسط استادان تاج، شهناز و کسایی در حافظیه شیراز، خاطر نشان کرد: در فیلمی که از این اجرا باقی مانده است، نکاتی برای یادگیری و آموزش وجود دارد. ادب، متانت و همدلی در این فیلم نمایان است. استاد کسایی با آن همه عظمت و ابهت می‌خواست دست استاد تاج را ببوسد، اما استاد تاج اجازه نمی‌دهد و دست خود را می‌کشد. هنرمندان الگوی مردم هستند و این افراد نیز از مردم بودند و برای مردم اجرا می‌کردند.

شاگرد تاج اصفهانی با بیان این که امروز هنر به طور کلی و موسیقی به طور خاص در جامعه کمرنگ شده است، تصریح کرد: امروز در اصفهان همه با هم می‌گوییم «ما با که نشینیم که یاران همه رفتند». چقدر از حال استاد ستوده و استاد شاه‌زیدی جویا می‌شویم و چه میزان از آن‌ها اطلاعات گرفته می‌شود؟ این افراد هم از شاگردان استاد تاج بوده‌اند.

سعیدی در پایان شروع به آوازخوانی کرد. برخی از حاضران در جلسه با او همخوانی می‌کردند و برخی نیز دست‌هایشان بالا بود و با دوربین‌های خود این لحظات را ثبت و ضبط می‌کردند.

در ادامه حسن اکلیلی، بازیگر تئاتر و تلویزیون، اظهار کرد: مردم همه ساله سالگرد استاد تاج اصفهانی را گرامی می‌دارند و هر ساله این روند بهتر برگزار می‌شود.

این بازیگر تئاتر با بیان این که تاج تا دنیا دنیاست ماندگار است، ادامه داد: مردم بهترین قضاوت‌کنندگان هستند و نظر مردم است که تاج را به ما می‌نمایاند.

همچنین در این مراسم استاد بابا ربیع و استاد دوامی به آوازخوانی پرداختند که با استقبال حاضران همراه شد.

در این مراسم یادی نیز از سایر استادان موسیقی شد و سیدنعمت‌اله ستوده به وفات عیسی بهنام‌نیا اشاره و اظهار کرد: مردم اصفهان همواره در بزرگداشت استادان و افراد صاحب سبک، سنگ تمام گذاشته‌اند. این موضوع را در مراسمی که برای عیسی بهنام‌نیا گرفتند، شاهد بودیم.

او به خصوصیات اخلاقی استاد شاه‌زیدی نیز اشاره کرد و افزود: باید به این مرد احتیاج پیدا کنید تا ببینید برای حل مشکل چگونه از محبوبیت و مقبولیت خود استفاده می‌کند.

خبر

کیهان کلهر و شجاعت حسین‌خان کنسرت مشترک برگزار می‌کنند

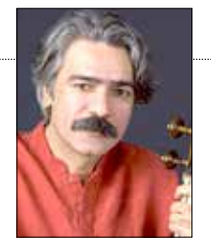

کیهان کلهر موسیقی‌دان و نوازنده برجسته کمانچه به همراه شجاعت حسین‌خان نوازنده مطرح سی‌تار در امریکا و کانادا کنسرت برگزار می‌کنند.

کنسرت گروه «غزل» اسفندماه و در شهر نیویورک امریکا برگزار می‌شود. قیمت بلیت این کنسرت ۳۹دلار اعلام شده است. «غزل» گروه موسیقی چند ملیتی است که اعضای آن را کیهان کلهر نوازنده کمانچه از ایران، شجاعت حسین‌خان نوازنده سی‌تار از آمریکا و کانادا و سواپان چادهوری نوازنده طبلا از هند تشکیل می‌دهند. آثار گروه تلفیقی از موسیقی شمال هند و موسیقی سنتی ایرانی است.

براساس این گزارش، آلبوم The Rain گروه «غزل» در سال ۲۰۰۴ میلادی نامزد دریافت جایزه گرمی بهترین موسیقی سنتی ملل شد.

اولین تولید این گروه با نام «آخرین نوای جاده ابریشم» با استقبال روبه‌رو شد و از آن زمان تاکنون این گروه بسیار تأثیرگذار در سراسر جهان می‌نوازد.

کیهان کلهر تنها موسیقی‌دان ایرانی است که ۴بار نامزد جایزه گرمی امریکا شده است. نوای کمانچه کیهان کلهر در موسیقی متن فیلم «جوانی بدون جوانی» ساخته فرانسیس فورد کاپولا از جمله آثار به یادماندنی اوست. «جوانی بدون جوانی» که در سال ۲۰۰۷ میلادی ساخته شد، فیلمی کاملاً شخصی از فیلمسازی است که در میانسالی قرار داشته و اتفاقاً تجربه دلنشینی را هم رقم زده است.

خبر

افشین یداللهی: صداوسیما ترانه شاخص تولید نمی‌کند

افشین یداللهی معتقد است که برخی از ترانه تیتراژهای تلویزیونی با موضوع اثر تناسبی ندارند، در حالی که باید متناسب با مضمون سریال سروده شوند.

این ترانه‌سرا در ارزیابی خود از ترانه تیتراژهای تلویزیونی گفت: «ترانه‌های خوبی در تیتراژها می‌شنویم، اما آنچه اهمیت دارد این است که موضوع و زبان آن ترانه مرتبط و منطبق با فضا و موضوع سریال باشد. بعضی وقت‌ها ترانه‌های بسیار خوبی را در انتهای یک سریال می‌شنویم که ربطی به سریال ندارند؛ یعنی یک تِرَک آماده، خوب و قوی هستند که فقط برای جذب مخاطب به‌عنوان تیتراژ یک کار پخش می‌شود.» او تأکید کرد: «ترانه تیتراژ باید برای اثر مورد نظر و متناسب با مضمون آن سروده شده باشد. این اتفاق در سال‌های اخیر بیشتر افتاده است، ولی در مجموع می‌توانم بگویم ترانه‌های شاخصی که از صداوسیما می‌شنویم همان کارهایی است که در انتهای تیتراژها شنیده می‌شود که معمولاً هم تولیدات خارج از صداوسیما هستند.» یداللهی خاطرنشان کرد: «من حتی مستقیماً با مسئولان بخش موسیقی صداوسیما هم صحبت کردم، اما باز هم کسی توجه نکرده است؛ بالاخره سیاست‌هایی وجود دارد که من به‌عنوان ترانه‌سرا خیلی در آن دخیل نیستم. بعضی وقت‌ها نمی‌شود که این تعامل اتفاق بیفتد، ما فعلاً به این شرایط عادت کرده‌ایم، ولی امیدواریم که ان‌شاءالله فضا بهتر شود. من به دفعات نقدها و نظراتم را در رسانه‌های مختلف از جمله صداوسیما مطرح کردم، اما هیچ‌وقت هیچ کس واکنشی به هیچ بخشی از صحبت‌های من نشان نداده است.»

عکس‌نوشت

شهرام ناظری قصه‌های شاهنامه را می‌خواند

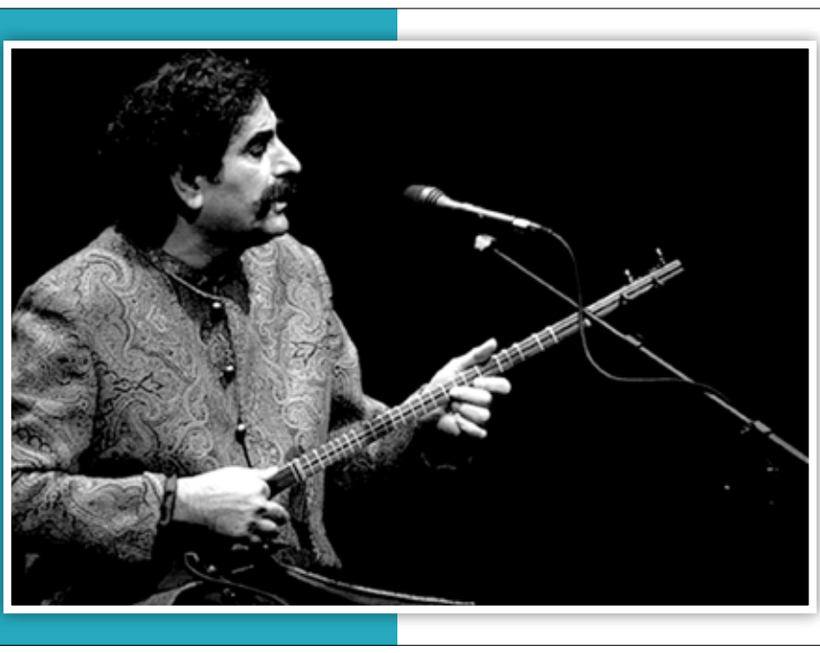

شهرام ناظری این روزها به همراه گروه «شاهنامه فردوسی» در سالن اصلی مجموعه برج آزادی مشغول ضبط یک آلبوم هستند. امروز ۱۵آذر قرار است این پروژه تمام شود.

این گروه از دوسال پیش داستان‌های شاهنامه را به صورت کنسرت در شهرهای مختلف برگزار کرده است، حالا محصول این کنسرت‌ها تبدیل به یک آلبوم شده است.